

Grundsjónarmið javnaðarfloksins

— vegurin til socialistiska vælferðarsamfelagið FÓLKAEHEIMIÐ FØROYAR

1. Føroyski javnaðarflokkurin, sum stendur óheftur av øllum útlendskum flokkum, men í dyggastu samvinnu við og á grundarlagi demokratisku alheimssosialismunnar, vil at Føroyar skulu byggjast sum eitt socialistiskt vælferðarsamfelag.

Flokkurin áðanar, at Føroya land er Føroya fólks, tess íbúgva ogn, og tað er landgrunnurin eisini.

2. Út frá hesari grundstøðu heldur flokkurin tað vera skyldu teirra, ið hava ta stjórnarligu ábyrgðina, at skipa fyri, at henda ogn fólksins verður at geva hina mestu framleiðslu og úrtøku, ið allir landsins teknar eiga javnrætt til.

3. Alt samfelagsgagnligt virksemi má skipast út frá umsorgan fyri felags áhugamálu og fyri at fremja vælferð fólksins. Øll menniskju skulu hava somu rættindi at taka lut í arbeiðinum fram móti størri vælferð og einum rikari lívi.

4. Hetta kann bert fremjast í einum samfelag, har allar greinir av samfelagslívnum eru í væl skipaðari samvinnu undir vilja og eftirliti fólksins. Øllum skal tryggjast tað, ið er grundleggjandi fyri livseyndu menniskjans — arbeiði, hvíld, mat, bústað, uppaling og andlig menning.

5. Øll stig á leiðini fram móti hesum samfelag skulu fremjast á fólkaræðisligari grund. Fólkaræðið skal umfata alt samfelagslív, ikki minst hitt figgarliga. Við forpliktandi samvinnu og planøkonomiskari leiðslu skal persónliga frælsið og innlaga einstaklingsins tryggjast og tryggjast skapast fyri øll.

Einstaklingurin og fólkaræðið

6. Fólkaræðið er stýri skapað av fólkinum gjøgnum tess fólka-valdu umboð. Tað verður eingin politiskur myndugleiki at finna, ið ikki er spottin av frælsom loyniliggum valum.

7. Fyri at verja og tryggja fólkaræðið, er tað neyðugt, at uppaling til fólkaræði verður sett frammalaga í heimi og skúla, á arbeiðsplássinum og fólkaupplýsingini, soleiðis at hon verður at kynda undir ábyrgdarsensur og skyldur einstaklingsins yvir fyri ella móti medmenniskjum og samfelagnum sum heild.

Búskapur landsins

8. Á búskaparliga økinum — figgarliga, vinnuliga, búnaðarliga og á annan hátt — má samfelagið ganga á odda og taka tey stig, ið neyðug eru fyri at ná málinum: størst møgulig framleiðsla og rættvist býti av ágóðanum.

9. Hetta verður at loysa á ym-

iskan hátt á teimum ymisku vinnuligu, figgarliga, búnaðarliga og samfelagsliga økjum.

I summum førum er tað neyðugt at landið átekur sær hitt búskaparliga virksemi.

I øðrum førum eru kommunal og felagskommunal tiltøk betur hóskandi.

A summum økjum er rættast, at framleiðsla og handil verða rikin á samvinnugrundarlagi.

A øðrum økjum er privat drift betur hóskandi.

10. Avgerandi fyri hina praktisku loysnina í hverjum einstakum føri verður, hvat ið gagnar heildini, fólki og landi best. Sosialiseringin hevur eittans endamál: at økja um framleiðsluna og úrtøkuna, javnari býti av úrtøkuni og størri tryggjast fyri øll, ið arbeiða í teimum ymisku vinnugreinunum. Øll tiltøk skulu tæna landsins áhugamálum og vera í samsvar við vilja fólksins.

11. Har sosialiseringin fer fram, má øll óneyðug sentralisering haldast burtur og persónligir virkshugur og ágrýtni, ið gagnar framleiðsluni, stuðlast og mennast.

Sýslur, kommunur og privat fyrirtakssemiugu fylkjakst og ganga á odda, tá tað ræður um at skapa áhuga fyri og gera nyttu burtur úr teimum møguleikum, ið finnast á ávisum staði ella støðum eins og innan fyri nærri avmarkað øki. Fylking av øllum góðum og skapandi kreftum í bestu samvinnu í felagsmálum verða at skapa størri og rikari framgongd fyri fólki og land.

Arbeiði til allar hendur

12. Øll hava rætt til arbeiði. Tað er eitt samfelagsmál at tryggja øllum arbeiði og rættvísu úrtøku av arbeiðinum, soleiðis at støðugur framburður verður at skapa støðugt betri livilíkindi.

13. Sterkasta fylking av øllum arbeiðandi fólki á sjógv og landi til verndar og verju av áhugamálu løntakaranna, fiskimanna og arbeiðaranna, til avgerandi ávirkan á og til samræði á figgarliga og vinnuliga sosiala lív og virksemi landsins, er neyðugt og týðningarmikið lið í uppbyggingini av socialistiska samfelagnum.

A øllum arbeiðsplássum skulu menniskjuni kenna seg sum limir í einum samfelag, sum í øllum lutum byggir á fólkaræðisligari grund.

Hin luttakandi andliga og handliga, menniskjansliga arbeiðskraftin eigur tí at vera við í ráðum, stjórn og fyrirsæti virkisins.

14. Undir sonnum fólkaræði verður samfelagið betri ført fyri at samskipa allan framburð á breiðari grundarlagi og betur ført fyri at leggja til rættis alla framleiðslu, allan inntøku- og

itikk og nýggj framtøk yvir longri áramál.

15. Planøkonomisk samskipan av landshúsarhaldinum verður at skapa hin javna framburðin við arbeiði til allar hendur uttan stórra figgarkeppur, ið eyðkenna kapitalistiska samfelagið.

Eitt lítið land sum okkara er sera lætt ávirkligt av øllum hendingum úti í heiminum; men tess longur vit eru komin í tjóðskaparliga planhúsarhaldinum, tess betur er vit ført fyri at standa imóti árinum uttanfrá, betur fer fyri at bera byrðurnar og halda arbeiðinum gangandi.

16. Við rationellum politikki kunnu vit útbýggja landið skjótari, enn tað annars er gjørligt. Við samskipan og samvinnu kann Føroya fólki bota størvegis um livilíkindini.

Við samskipan og samvinnu kunnu vit best troysta allar teir møguleikar, landið hevur at bjóða okkum.

Landgrunnurin verður allur føroysk ogn og væl og virðiligt vardur; lógrættumyndugleikin verður eisini at fáa til føroyskt vaktarskip.

Farmasigling verður gjørd týðandi táttur í sjóvinnuni, soleiðis at teir hundraðir av skipsforarum, stýrimonnum, maskinmonnum og siglandi sjómonnum okkara, sum eru úti, annars kunnu manna okkara egnu skip.

Nýggjar vinnugreinir verða royndar og nýggj virki sett á stovn á samvinnugrundarlagi og í sølu og keppi í samvinnu við norðurlendsku/alheimskooperatiónina.

Fyri at fáa vørurnar, vit keppa, ódyrast og hægsta pris fyri egnu framleiðslu, verður uttanlandahandilin skipaður á landsdeilsgrundarlagi.

Øll umsiting má gerast tíðarhóskandi.

Bygdir ella øki av landi okkara, sum eru í afturhond, mugu koma undir skjóta útbýgging.

Við tíðarhóskandi lestra- og læruvirkum, vísindaligum kannningum og tekniskum snildum, skulu vit gerast betri og skjótari fer fyri at loysa málini.

Við at troysta hesar møguleikar og fremja hesi framtøk skal framleiðslan økjast í stórum og koma øllum fólkinum til góðar.

17. Allastaðni har sosialiseringin fer fram, ella plan-húsarhaldið kreivur broytingar í ognarvirkiskiftinum, letur samfelagið fult endurgjald.

18. Einari betri inntøku tryggjan — og javnváða samsvarandi fólksins áhuga og krøvum, skipar samfelagið fyri m. a. pris-eftirliti, rættvisari sosiallógávu og inntøkuabótum og eftirliti.

Skattur eftir evnum

19. Skattaáleggingin hevur til endamáls at útvega hin neyðuga peningin til útbýggingar samfelagsins og fremjan av felags áhugamálu og skal haraftrat minka um ójavnheit í inntøku. Øll skattaálegging má fara fram á tann hátt, at hon ikki forðar virkshug ímillum manna.

Inntøkur, ið svara til neyðuga minstamarkið fyri lívins upphaldi hjá einari familju, eiga ikki at verða skattaðar.

Menniskjan og samfelagið

20. Málið er, at øll menniskju skulu fáa nóg mikið til lívins upphald og kunnu troysta allar teir møguleikar, ið tjóðin hevur at bjóða teimum til eitt rikari samfelagslív.

Við skilagóðum og rættvísu býti av inntøkum og samfelagsgóðum verður stattdarminurin at hvørva, og nýtt grundstøði verður at skipa fyri betri samvinnu og einari tryggari og ljósari tilveru.

21. Bert eitt samfelag, har óráttur og neyð er burtur, kann av sonnum gerast eitt fólkaheim. Eitt slikt samfelag kreivur samhug og ábyrgdarsensu av tí einstaka. Øll hava skyldu eftir evnum at gera sitt besta fyri samfelagið.

Aftur fyri hevur samfelagið ábyrgd fyri øllum og skyldu til tryggja øllum vælferð uttan mun til lit, trúgv, kyn, starv ella inntøku.

Øll skulu kunna bera fram sína hugsan uttan ótta. Øll eru líka fyri lógini, og eingin kann revsast uttan lóg og dóm. Tryggjað verður øllum talu, trúar-, organisations- og talufrælsi.

Øllum verður tryggjað sama og javnbjóðis start í livinum, sama og javnbjóðis rætt og atgongd til arbeiði og hvíld, til heim og vælferð og bestu atstøður at brúka fríð og fríleitur.

Øllum borgarum samfelagsins verður veittur sosialur tryggjast, og samfelagið ber útreiðslurnar, ið standast av sjúku, avlarni, vanlukku, elli, inntøkumissi ella hendingum og umstøðum, ið føra við sær trøngd til trygd og hjálp at troysta eina tilveru uttan sakn og trot.

Øllum arbeiðandi menniskjum verður tryggjað eitt minstamark av løn og øllum óarbeiðsforum ella treingjandi sosial trygd, ið svarar til tað, ið neyðugt er til lívins upphald.

Kvinnur og menn eru í øllum lutum javnstillað, og møðrum skulu tryggjast teir fyrimunir, ið svara til ábyrgdina fyri tí uppvaksandi áttarliðnum, og verður tí til verndar og tryggjast fyri heimið og tí uppvaksandi áttarliðnum møðrum góldið í hondina eitt skattafrítt barnatískot.

Øll skulu hava sama rætt og javnbjóðis atgongd til lærðoms

og luttøku í mentunna- og menningarlivi tjóðarinnar.

Fræls og frí menniskju

22. Sosialismunar mál er at skapa fræls og frí menniskju og til tess kreivst eisini andlig frígering og vælferð.

Andslívið skal vera frítt og frálítt.

Samfelagið skal á besta hátt og í størsta mun styðja alla fólkaupplýsing, alla gransking, alla list og alt mentunna- og menningarliv, allan lærðóm at útbýgja og dubbing til arbeiðis.

Ti uppvaksandi áttarliðnum verður ikki bara tryggjað javnbjóðis rættur og atgongd til hin hollasta og mest tíðarhóskandi og staknútímas útbýggingar lærðóm; men eisini verður allur lærðómur ókeypis.

Til skapan og verndar av einum frískum og sunnum ungdomi, bæði líkamliga og andliga, verða við dyggasta og mesta stuðli hins almenna bygdar ítróttarvøllir, bygdar ítróttarhallir, reist bygdahúst til øll listar-, mentunna- og onnur góð og gagnlig endamál, gjørd fríðarstøð og annars skipaðir stovnar, ið rokja skulu áhugamál ungdomsins eins og fólksins sum heild.

Stovnað verða bókasøvn og skipaðir mentunnaarstovnar, ið tryggja skulu øllum — uttan mun til, hvar ein í landinum býr — ríkiligan lut í og javnbjóðis atstøður at troysta mentunna- og menningarkeldur landsins.

Samfelagið skal í øllum lutum tryggja tí uppvaksandi áttarliðnum — börnum og ungdominum — í heimi og skúla í leiki og arbeiði, hinu bestu uppvakstrarlíkindi, eina sunna og frælsa uppfostan.

Føroyar og úrheimurin

23. Heimurin er alt meir og meir vørðin ein heild, har eingin tjóð hevur ráð til ella kann standa einsamøll — heldur ikki vit. Í fyrstu syftu mugu vit menna og útbýggja samvinnuna við grannalöndini — norðurlond — og sum sætta tjóðin á jøvnum fæti taka lut í øllum norðurlanda samarbeiði.

Men samarbeiðis- og samvinnuhugurin rokkur víðari; og allastaðni, har vit hava serskild áhugamál at rokja, verður hetta gjørt annaðhvørt við beinleiðis føroyskari umboðan ella umboðan umvegis ríkisfelagsskapin.

23. Føroyar skulu — so lítið vit enn evna — gera sitt til frama fyri fríð og semju millum allar tjóðir og á besta hátt og eftir førimuni stríðast móti militarismu.

Ríkisfelagsskapurin

25. Hin 400 ára gamli ríkisfelagsskapurin Føroyar og Danmarkar ímillum eigur, sum lagt í

Framhald á síðu 7